

אוניברסיטת בר-אילן
הפקולטה למדעי החברה
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה

יהדות ברית המועצות והגירה במאה ה-20 64.540.01

פרופ' לריסה רמניק

קורס בחירה משותף ל-ב.א. ו-מ.א.
שנה"ל: תשע"ב סמסטר: ב' היקף שעות: 2 ש"ס

מטרה

לחשוף את התלמידים להיסטוריה חברתית של היהדות הסובייטית וגלי הגירה יהודית במהלך המאה ה-20.

תוכן הקורס

ליהודים דוברי רוסית יש מקום מיוחד הן בתולדות העם הסובייטי והן בתולדות הציונות והחברה הישראלית. חלק ראשון של הקורס יעסוק בחיי יהודים בתקופה הסובייטית (1917-1991) והפוסט-סובייטית (1991-עד היום) ובתהליכים שגרמו להגירה של יהודים רבים בשנות ה-70 ובשנות ה-90 של המאה שעברה. החלק השני יתרכז בהגירה יהודית-רוסית והאתגרים בשילובם החברתי בחברות היעד – כלומר בישראל ובארצות המערב. הקורס משלב בין תכנים היסטוריים וסוציולוגיים.

דרישות

יכולת קריאה טובה באנגלית – השפה של רוב הספרים

חובות

נוכחות בשיעורים (שני-שליש לפחות) ובחינה או עבודה סופית

הנושאים העיקריים

1. שינויים בזהות ותרבות יהודית בעקבות המהפכה הקומוניסטית ובתקופה הסובייטית המוקדמת. עיור, השכלה ומעורבות בממסד החדש. 1917-1939

Shternshis, Anna (2006). *Soviet and Kosher: Jewish Popular Culture in the Soviet Union, 1923-1939*. Indiana University Press.

Mordechai Altshuler (1998). *Soviet Jewry on the Eve of the Holocaust: A Social and Demographic Profile*. Berghahn Books.

2. הגורל של יהודים סובייטיים בתקופת המלחמה והכיבוש הנצי. כל יהודי שני שנספה בשואה חיה יהודי סובייטי (1941-1945)

Altshuler, Mordecai (1987). *Soviet Jewry Since the Second World War: Population and Social Structure*. Westport: Greenwood Press.

3. התמורות העיקריות במעמד החברתי של היהודים לאחר המלחמה ועד סוף העידן הסטאליניסטי (1945-1960)
Brym, Robert J. (with Rosalina Ryvkina) (1994). *The Jews of Moscow, Kiev and Minsk: Identity, Antisemitism, Emigration*. NY: New York University Press.
4. בין מציונות לאנטישמיות: יהודים בתקופת ה"סוציאליזם המפותח" (1960-1980)
Brym, Robert J. (with Rosalina Ryvkina) (1994). *The Jews of Moscow, Kiev and Minsk: Identity, Antisemitism, Emigration*. NY: New York University Press.
5. ההקשר החברתי והגיבוש של גל ההגירה של שנות ה-70 – כולל השפעתן של שתי מלחמות ישראל (1967 ו 1973).
Brym, Robert J. (with Rosalina Ryvkina) (1994). *The Jews of Moscow, Kiev and Minsk: Identity, Antisemitism, Emigration*. NY: New York University Press.
- Lazin, Fred A. (2005). *The Struggle of Soviet Jewry in American Politics: Israel Versus American Jewish Establishment*. NY: Lexington Books.
6. היהודים והמשבר במשטר הסוציאליסטי בשנות ה-80-90. גיבוש של הגל ההגירה ההמונית החל מ-1988
Remennick, Larissa (2007). *Russian Jews on Three Continents: Identity Integration, and Conflict*. Transaction Publishers .Chapter 1
7. סיכום: התכונות העיקריות בפרופיל החברתי של יהודים דוברי רוסיית
Remennick, Larissa (2007). *Russian Jews on Three Continents: Identity Integration, and Conflict*. Transaction Publishers. Chapter 1.
- Gitelman, Zvi, Goldman, Marshall and Glanz, Musia (eds) (2003). *Jewish Life After the USSR*. Bloomington: Indiana University Press.
8. עולים דוברי רוסיית בישראל (1989-עד היום)
Horowitz, Tamar. Integration Without Acculturation: The Absorption of Soviet Immigrants. *Soviet Jewish Affairs*, 1982, 12(3):19-33.
- Horowitz, Tamar, and Leshem, Eliezer (1998). The Immigrants from the FSU in the Israeli Cultural Sphere. In: M. Sicron and E. Leshem (Eds.) *Profile of an Immigrant Wave: The Absorption Process of Immigrants from the Former Soviet Union, 1990-1995*. Jerusalem: The Hebrew University (Magnes), pp. 291-333.
- Horowitz, Tamar (Ed.) (1999). *Children of Perestroika in Israel*. Lanham, MD: University Press of America.
9. מהגרים יהודיים בארצות הברית וקנד
Remennick, Larissa (2007). *Russian Jews on Three Continents: Identity Integration, and Conflict*. Transaction Publishers. Chapter 3.
10. מהגרים יהודים בגרמניה
11.
Remennick, Larissa (2007). *Russian Jews on Three Continents: Identity Integration, and Conflict*. Transaction Publishers. Chapter 5.
12. מבט השוואתי כולל על תוצאות הגל ההגירה האחרון
Remennick, Larissa (2007). *Russian Jews on Three Continents: Identity Integration, and Conflict*. Transaction Publishers.

- Shternshis, Anna (2006). *Soviet and Kosher: Jewish Popular Culture in the Soviet Union, 1923-1939*. Indiana University Press.
- Mordechai Altshuler (1998). *Soviet Jewry on the Eve of the Holocaust: A Social and Demographic Profile*. Berghahn Books.
- Altshuler, Mordecai (1987). *Soviet Jewry Since the Second World War: Population and Social Structure*. Westport: Greenwood Press.
- Brym, Robert J. (with Rosalina Ryvkina) (1994). *The Jews of Moscow, Kiev and Minsk: Identity, Antisemitism, Emigration*. NY: New York University Press.
- Lazin, Fred A. (2005). *The Struggle of Soviet Jewry in American Politics: Israel Versus American Jewish Establishment*. NY: Lexington Books.
- Gitelman, Zvi, Goldman, Marshall and Glanz, Musia (eds) (2003). *Jewish Life After the USSR*. Bloomington: Indiana University Press.
- Horowitz, Tamar. Integration Without Acculturation: The Absorption of Soviet Immigrants. *Soviet Jewish Affairs*, 1982, 12(3):19-33.
- Horowitz, Tamar, and Leshem, Eliezer (1998). The Immigrants from the FSU in the Israeli Cultural Sphere. In: M. Sicion and E. Leshem (Eds.) *Profile of an Immigrant Wave: The Absorption Process of Immigrants from the Former Soviet Union, 1990-1995*. Jerusalem: The Hebrew University (Magnes), pp. 291-333.
- Horowitz, Tamar (Ed.) (1999). *Children of Perestroika in Israel*. Lanham, MD: University Press of America.
- Remennick, Larissa (2007). *Russian Jews on Three Continents: Identity, Integration, and Conflict*. Transaction Publishers.